

ผลของการปกปิดข้อเท็จจริง ในการทำสัญญาประกันชีวิต

พรเทพ ทวีกายอน

ผู้บริหารสำนักบริหารบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

ใ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันนั้น ไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้นบ้าง อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่มนุษย์ตื่นนอน และเข้านอนในแต่ละวันนั้นย่อมมีความเสี่ยงภัยเกิดขึ้นตลอดเวลา มนุษย์แต่ละคนจึงต้องจัดการกับความเสี่ยงภัยเหล่านั้น บางคนอาจใช้วิธีควบคุมความเสี่ยงภัย บางคนใช้วิธีกระจายความเสี่ยงภัย บางคนอาจใช้วิธีการโอนความเสี่ยงภัย ซึ่งวิธีการโอนความเสี่ยงภัยนี้เองเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของการประกันภัย ซึ่งปัจจุบันการประกันภัยถือว่ามีความก้าวหน้า และเติบโตเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเอาประกันชีวิตตนเอง การเอาประกันชีวิตผู้อื่น การประกันทรัพย์สินต่างๆ ตามที่ต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะได้รับการเยียวยาหรือได้รับค่าสินไหมทดแทนหากเกิดความเสียหายหรือเหตุใดๆ เกิดขึ้นตามที่ระบุเอาไว้ในสัญญา

สัญญาประกันชีวิต หมายถึง สัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนที่แน่นอนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ซึ่งถูกเอาประกันชีวิตได้ตายลงหรือมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาตามที่ได้ตกลงกันไว้ และผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย

จะเห็นได้ว่าสัญญาประกันชีวิตมีลักษณะทั่วไปเป็นสัญญาเสี่ยงโชคชนิดหนึ่ง โดยการชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากข้อเท็จจริงที่จะใช้เป็นเงื่อนไขการจ่ายเงินเป็นความไม่แน่นอน ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันภัยก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะมีผลต่อการรับประกัน ซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำสัญญา ผู้รับประกันภัยจึงควรจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสุขภาพและความบกพร่องทางร่างกายที่เกี่ยวกับผู้เอาประกันภัยเพื่อนำมาเป็นข้อพิจารณาในการรับประกันชีวิต และเพื่อมิให้การพิจารณารับประกันชีวิตเกิดข้อผิดพลาด ดังนั้นหลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งจึงเป็นหลักสำคัญ และจำเป็นต้องมีในสัญญาประกันชีวิตเพราะเป็นหลักที่สนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาการปกปิดข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จในใบคำขอเอาประกันชีวิต ข้อความจริงที่จะต้องเปิดเผยคือข้อความจริงซึ่งถ้าผู้รับประกันภัยได้ทราบจะเป็นเหตุจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้นหรืออาจจะไม่ยอมรับทำสัญญาประกันชีวิตด้วยเลย เช่น ผู้เอาประกันภัยเป็นโรคมะเร็ง ผู้รับประกันภัยอาจไม่รับประกันชีวิตเลยก็ได้ ดังนั้นการเป็นโรคมะเร็งจึงเป็นข้อความจริงที่ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบ ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ สัญญาประกันชีวิตที่ทำขึ้นอันเนื่องมาจากการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือการแถลงข้อความเท็จเช่นนี้เป็นโมฆียะ

และเมื่อเป็นโมฆียะแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนด 1 เดือนนับตั้งแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ หรือภายในกำหนด 5 ปีนับแต่วันทำสัญญาประกันชีวิต ถ้าไม่ได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนด สิทธิในการบอกล้างจะเป็นอันระงับไป สัญญาประกันภัยเกิดจากการที่บริษัทประกันชีวิตเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัย ในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพ และข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้ และได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้วบริษัทจึงได้ตกลงทำสัญญา และออกกรมธรรม์ประกันชีวิตให้ไว้

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้ว และแถลงข้อความอันเป็นเท็จหรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าบริษัททราบข้อความจริงนั้นๆ แล้วอาจจูงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือไม่ยอมทำสัญญา สัญญาประกันภัยนี้จะตกเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างสัญญาได้ และไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันชีวิต

คำพิพากษาฎีกาที่ 71/2563 โจทก์ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งว่า โจทก์เคยได้รับการตั้งข้อสังเกตโดยแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคมะเร็งอันถือว่าเป็นโรคร้ายแรง ซึ่งอาจเป็นเหตุจูงใจจำเลยซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือให้บอกปิดไม่ทำสัญญาก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง ก่อนที่จะทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลย สัญญาประกันชีวิตสามัญทั่วไป และสัญญาพิเศษเพิ่มเติมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิตระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเป็นโมฆียะทั้งหมด จำเลยชอบที่จะบอกล้างได้ จำเลยผู้รับประกันภัยทราบข้อเท็จจริงที่โจทก์ปกปิดซึ่งอาจเป็นเหตุจูงใจให้เรียกเบี้ยประกันภัย

สูงขึ้นหรือให้บอกปิดไม่ทำสัญญาอันเป็นมูลที่จำเลยจะบอกล้างโมฆียะกรรมได้เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2558 จำเลยมีหนังสือบอกล้างโมฆียะกรรมลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2558 ไปยังโจทก์ และโจทก์ได้รับแล้วเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558 เป็นการที่จำเลยใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่ทราบมูลอันจะบอกล้างได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองแล้วสัญญาประกันชีวิต และสัญญาเพิ่มเติมพิเศษซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิตระหว่างโจทก์กับจำเลยย่อมเป็นโมฆะ จำเลยไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์

บทสรุปสงท้าย สัญญาประกันชีวิตตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสุจริต คือ คู่กรณีในสัญญาต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต โดยเฉพาะผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นผู้เสนอขอทำสัญญาประกันชีวิต และเป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับเหตุที่เอาประกัน จึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่สมควรจะต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าสมควรจะรับประกันหรือกำหนดเงื่อนไขจำนวนเบี้ยประกันให้สูงต่ำเพียงใด หากผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงก็ผิดหน้าที่ และอาจมีผลถึงสัญญาที่ได้ตกลงทำกันไว้ด้วย

ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงตาม que ผู้รับประกันภัยต้องการทราบ การให้แพทย์ตรวจผู้เอาประกันภัยหรือไม่นั้นถือเป็นดุลยพินิจของผู้รับประกันภัยเมื่อผู้เอาประกันภัยปกปิดความจริง แถลงข้อความเท็จ สัญญาประกันชีวิตจึงตกเป็นโมฆียะ โดยข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยนั้นสำคัญจนถึงขนาดที่ว่าเป็นเหตุจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือหากผู้รับประกันภัยทราบจะเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยบอกปิดไม่ยอมรับทำสัญญาประกันภัยด้วย

